

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep

0032 OSLO

Oslo, 30. april 2008
Vår ref: 195/3900/08 AC/hs

Høringsuttalelse til Stjernø-utvalgets innstilling, NOU 2008: 3 "Sett under ett"

Stjernø-utvalget har utredet tiltak for å sikre at strukturen av universiteter og høyskoler bidrar til å møte samfunnets behov og sikrer en god ressursutnyttelse i et 10-20-års perspektiv (NOU, 2008:3).

Utvalget ser behov for å strukturere høyere utdanning og forskning på en annen måte enn i dag for å sikre bedre arbeidsfordeling, større og mer slagkraftige forskningsenheter, og en mer effektiv utnyttelse av tekniske og administrative ressurser.

Utvalget diskuterer fire modeller. Det ene er 1) *nettverksmodellen* hvor universitetene og høyskolene i landsdelen knyttes sammen i nettverk for å utvikle en arbeidsdeling når det gjelder master- og doktorgradsutdanninger, mens institusjonene forblir selvstendige, 2) *flercampusmodellen* som innebærer at det etableres flercampus-universiteter der universiteter og høyskoler i samme området fusjoneres, 3) *den binære modellen* som innebærer at høyskolene i hver region/landsdel slås sammen og at de fleste universitetene fortsetter som i dag og 4) *prosess- og differensieringsmodellen* som innebærer at institusjoner som ikke oppfyller visse minstekrav, pålegges å starte en prosess med sikte på å fusjonere med andre institusjoner, men holder det endelige utfallet åpent.

Stjernøutvalget (med unntak av medlemmet Marianne Harg) konkluderer med at det er storcampusløsningen som best imøtekommer de utfordringer en i dag, og i de kommende 10-20 år står overfor når det gjelder høyere utdanning i Norge.

Norsk Psykologforenings vurderinger

Psykologforeningen forholder seg i uttalelsen primært til de forskningsmessige implikasjonene av Stjernø-utvalgets innstilling.

Vurdering av forskningens vilkår og forhold til foreslått valg av modell

Vi mener at det er grunn til å problematisere sammenslåingsmodellen som anbefales.

Blant annet viser vi til at det er grunn til å være nyansert i forhold til om større universitet/forskningsinstitusjoner er en forutsetning for god forskning. Det er en rekke eksempler på at universiteter i utlandet, på størrelse med dem vi finner i Norge i dag, hevder seg svært godt på forskningssiden. På den andre siden er det på det rene at forskningsaktiviteten generelt (målt i publikasjonspoeng per capita) er langt høyere på dagens universitet enn på høgskolene.

Vi kan derfor ikke se at å slå sammen universitet og høgskoler nødvendigvis fremmer forskningen, kanskje snarere tvert i mot. Det er grunnlag for å anta at det innen storcampus-universitet vil måtte finne sted en jevnere fordeling av forskningsmidler mellom miljøer enn det som er tilfellet i dag. Dette vil kunne svekke de gode forskningsmiljøene.

Vi mener på denne bakgrunnen at en nettverksmodell, der institusjonene frivillig kan samarbeide på de områder der de har felles forskningsmessig interesse av et samarbeid, vil være en bedre modell for å styrke forskningen i Norge.

Vi har også større tro på at forskningen i Norge vil bli styrket av tiltak som tar sikte på å øke internasjonalt samarbeid og utveksling. Som Stjernøutvalget selv påpeker (side 74) vil spenninger, som tidligere har eksistert på nasjonalt nivå, bli overført til det enkelte storcampusuniversitet om en slik modell velges. Dette vil kunne føre til store konflikter blant annet vedrørende ressursfordeling. Styringsutfordringene vil følgelig øke, som påpekt av Marianne Harg i kapittel 23. På denne bakgrunn vil forskningen kunne få dårligere vilkår ved en storcampusløsning, snarere enn å styrkes.

En storcampusløsning antas å innebære 300-400 millioner kroner i årlige utgifter til strukturtiltak over en periode på 4-5 år (jfr. kap 22, side 197). Vi mener at slike midler heller burde gått til å styrke de eksisterende grunnbevilgningene til høyskolene og universitetene. Det påpekes også av utvalget, at storcampusmodellen er den knyttet til størst risiko (side 194).

Konklusjon:

Norsk psykologforening anser at nettverksmodellen er det beste alternativet for å fremme forskning og imøtekomme utfordringene ved universitetene og høyskolene.

Vurdering av forslag til styringsformer

Når det gjelder styringsformen som omtales i kapittel 7 i utvalgets innstilling, støtter vi forslaget om enhetlig ledelse. Rektor bør være øverste leder både av den faglige og den administrative delen av virksomheten. Det er imidlertid etter vår mening helt avgjørende for legitimiteten i organisasjonen, at rektor er valgt og ikke ansatt. Rektor bør også være med i styret, slik utvalget konkluderer. Psykologforeningen støtter også utvalgets vurdering om at eksterne styremedlemmer tjener en viktig funksjon ved å ivareta samfunnsmessige interesser, men det forutsettes at dagens ordning med internt styreflertall bør videreføres for å opprettholde universitetene som en demokratisk organisasjon og for å sikre styret intern legitimitet.

Kriterier for å benevnes som universitet

Norsk psykologforening støtter utvalgsflertallet som anbefaler at man går bort fra en ordning med særnorske krav om at et universitet må ha minst 5 ulike masterløp og må kunne tildele doktorgrader på minst 4 ulike områder. Psykologforeningen støtter anbefalingene om at Norge isteden bør følge retningslinjene til European University Association som kriteriegrunnlag for at en utdanningsinstitusjon skal kunne kalle seg universitet. I følge disse er kravet for å få status som universitet at en skal kunne tildele doktorgrad på minst et fagområde.

Psykologforeningen støtter også utvalgets forslag til tilleggskriterium; at et universitetet må ha minst 5000 studenter.

Slike akkrediteringsregler vil kunne hindre fragmentering av doktorgradsutdanningen i Norge (ved at det er tilstrekkelig med tildeling av doktorgrad innen ett og ikke fire fagområder) og representerer også et incitament for høyskoler som ønsker å bli akkreditert som universiteter å slå seg sammen til tilstrekkelige store enheter.

En fare som vi imidlertid ser med en utvikling i retning av flere universiteter i Norge, er at midler til forskning ikke økes, og at de eksisterende midler dermed fordeles jevnere utover flere enheter. Dette vil svekke forskningen ved de veletablerte og forskningsledende universitetene i Norge, og dermed stå i motsetning til ønsket utvikling. Skal man følge akkrediteringskriteriene til European University Association og gi flere høyskoler i Norge status som universitet, forutsetter dette etter vår mening, at universitetssektoren sikres en bedre og mer langsiktig finansieringssituasjon knyttet til den forskningsrelaterte virksomheten.

Forskerutdanning

Psykologforeningen støtter Stjernøutvalgets vurdering av forskerutdanningen og mener at det bør etableres incentiver og avsettes midler til forskerutdanning som sikrer at forskerskolene ikke blir for små og sårbare.

På denne bakgrunn støttes forslaget om at det bør være minst 20 kandidater knyttet til en forskerskole og at kravene til forskerskolene for øvrig bør fastsettes av sentrale myndigheter støttes. En bevilgning til av forskerskoleutdannelsene i Norge på ca. 300 millioner årlig, som forslått av utvalget, bør gjøres permanent dersom det skal kunne bidra til en langsiktig heving av doktorgradsutdanningen i Norge.

Finansieringssystemet

Norsk Psykologforening støtter utvalgets forslag om å styrke muligheten til å foreta noen politisk begrunnede prioriteringer, gjennom et økt innslag av strategiske bevilgninger knyttet til undervisning. Det er samtidig et godt formål å styrke langsiktigheten i universitets- og høyskolesektorens virksomhet, gjennom at det inngås 3-4 årige avtaler mellom institusjonene og Kunnskapsdepartementet.

Universiteter på internasjonalt nivå

Psykologforeningen mener i likhet med Stjernø-utvalget, at det er forutsetning for bedre og mer forskning i Norge, at den planlagte opptrappingen av forskningsmidler (mål om at 1 % av BNP fra offentlige midler og 2 % fra næringslivet skal gå til forskning innen 2010) må innfris. En videreføring av ordningen med sentra for fremragende forskning er også et viktig tiltak for å fremme forskningen i Norge. Forslaget om at midler nasjonalt prioriterte områder bør økes, vil også virke positivt på forskningsnivået. Psykologforeningen mener også at midler som avsettes til fri prosjektstøtte bør økes.

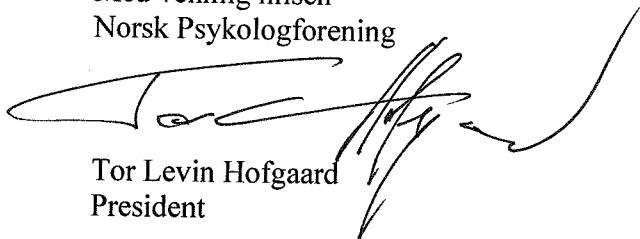
Det vil ikke være formålstjenelig å utpeke et spesifikt universitet i Norge som prioritert når det gjelder forskning, slik Psykologforeningen ser det.

Styrking av profesjonsutdanningene ved høyskolene

Stjernøutvalget vurderer at det planlagte programmet i Norges forskningsråd knyttet til profesjonene og profesjonell yrkesutøvelse, ikke bør være reservert for høyskolene. Programmet

skal fremme forskningsbasert kunnskap av høy kvalitet og bør derfor tildeles etter en faglig vurdering i åpen konkurranse mellom relevante forskningsmiljøer. Denne vurderingen støttes av Norsk Psykologforening. Det kan også være formålstjenelig å utarbeide systematiske kunnskapsoversikter innenfor forskning om høyere utdanning og at midlene til forskning på dette feltet bør økes.

Med vennlig hilsen
Norsk Psykologforening

Tor Levin Hofgaard
President